

Vilvoorde | Staalkaart van moderne architectuur
Roger De Winter en Lucien Engels

WANDELING

Inleiding

“De Vilvoordse gebouwen die De Winter en Engels in de jaren vijftig en zestig ontwierpen vormen een dicht netwerk van referentiepunten over de provincie stad, die daardoor een mooie staalkaart van vijf teger- en zestiger-jaren architectuur is geworden. Ze overstijgen de provincialistische context en kunnen, zonder dat het om prestigeprojecten gaat, wedijveren met het internationale forum.

Hiermee besluiten de auteurs Geert Conaerts en Eva De Wachter hun eindwerk over de architecten Lucien Engels en Roger De Winter, die zowel samen als afzonderlijk verschillende woningen hebben ontworpen in Vilvoorde. Met “dicht netwerk” verwijzen de auteurs naar de meer dan 40 woningen die min of meer in dezelfde buurt werden gebouwd.

Het was niet toevallig dat de architecten een dergelijk dicht netwerk van huizen konden uitbouwen in een korte tijd. Engels en De Winter voerden hun Vilvoordse projecten voornamelijk uit tijdens de jaren 1950 -1960 en dat bleek een hoogtepunt in de Belgische huisvestingsgeschiedenis. Het is dan ook de vraag welke invloed het (naoorlogs) huisvestingsbeleid op de uitbreiding van Vilvoorde had en in welke mate de projecten van architecten Engels en De Winter hierdoor werden beïnvloed.

Een antwoord op ondermeer die vragen krijgt u in het boek *Vilvoorde, Staalkaart van moderne architectuur - Roger De Winter en Lucien Engels*, dat in 2010 werd uitgegeven op initiatief van de Provincie Vlaams-Brabant. Behalve een uitgebreide beschrijving van 46 woningen, rijkelijk geïllustreerd met interieurfoto's, bevat het boek ook bijdragen over de maatschappelijke en de modernistische context waarin ze tot stand kwamen en over hun heden daagse kwetsbaarheid.

Boeiende lectuur, die aanzet tot een verkenning ter plaatse. Vandaar dat de provincie Vlaams-Brabant en het stadsbestuur van Vilvoorde deze wandelbrochure samenstelden.

Toelichting bij de inhoud van de wandelbrochure

De brochure bevat:

■ **de beschrijving van de wandelroute** (in cursieve tekst) en een bijhorende plattegrond waarop de beschreven huizen met een nummer zijn aangeduid. De nummers bij de huisnamen verwijzen naar de chronologische rangschikking ervan in het boek *Vilvoorde, Staalkaart van moderne architectuur*.

■ **de beschrijving van het exterieur van 37 woningen**, ontworpen door de architecten De Winter en Engels of, na 1954, door een van hen beiden. De naam van de woning verwijst telkens naar de oorspronkelijke bouwheer, niet naar de huidige bewoner. Wanneer bij een woning de namen van de twee architecten worden vermeld, stamt de woning uit hun samenwerkingsperiode. De eerstgenoemde is de eigenlijke ontwerper, zoals uit de research voor het boek bleek.

■ de beschrijving van de woningen beperkt zich meestal - in tegenstelling tot het boek - tot de zichtbare gedeelten vanaf de straat. De samenstellers beseften dat daarmee een zeer belangrijk deel van de creativiteit van beide architecten helaas voor het oog verborgen blijft. Interieur en exterieur waren voor hen immers een geheel. Zij ontwierpen eveneens deuren, raamomlijstingen, meubilair, trappen, enz.... Om u enig idee te geven van dat belangrijke aspect in hun werk vindt u op de twee volgende bladzijden een fotografisch 'interieurmozaïek'.

Bij de keuze van de exterieurfoto's werd, voor zover als mogelijk, gekozen voor de originele toestand van de woning.

■ tot slot: **de wandeling heeft een lengte van 5,6 km.**

Roger De Winter en Lucien Engels architecten

Roger De Winter

Vilvoorde 23 februari 1923

Vilvoorde 19 maart 2001

OPLEIDING

1934-1940: Koninklijk Atheneum, Vilvoorde

1940-1944: opleiding architectuur aan Hoger Architectuurinstituut Sint-Lucas, Brussel

1944-1947: opleiding architectuur aan het Institut supérieur des arts décoratifs La Cambre, Brussel

- drie 'compositie' jaren: atelier Victor Bourgeois

- cursus stedenbouw: atelier architect Jean Jules Eggerix en urbanist en landschapsarchitect René Pechère

1947-1948: stage bij Ministerie van Volksgezondheid en Gezin, renovatie van het Rijksdomein van Hofstade (Zemst)

LOOPBAAN

1948-1950: samenwerking met architect Paul-Emile Vincent, Brussel

1950 (augustus) - 1954 (maart): samenwerking met Lucien Engels, Vilvoorde

Vanaf 1954: eigen architectenpraktijk, Vilvoorde

1958-1975: freelance architect-designer voor meubelfabriek E.M.Y. in samenwerking met Jean Batenburg

1969-1973: algemeen voorzitter van de Vlaamse Architectenvereniging (nu NAV)

Omstreeks 1992: afbouwen van werkzaamheden als architect

Lucien Engels

Vilvoorde 10 mei 1928

OPLEIDING

1940-1946: Koninklijk Atheneum, Vilvoorde

1946-1950: opleiding architectuur aan het Institut supérieur des arts décoratifs La Cambre, Brussel

- inleidend jaar: atelier Louis Herman De Koninck

- drie 'compositie' jaren: atelier Victor Bourgeois

- cursus tekenen - Oscar Jespers

1948: eerste Italiëreis; zal in de volgende jaren nog talrijke keren naar het buitenland gaan, onder meer naar de VS (1957), Mexico, Bali, Indonesië, Japan, Maleisië, Brazilië, China

LOOPBAAN

1949: eerste eigen realisaties tijdens de studieperiode aan La Cambre (Woningen Boudon, Binst en Smits in Vilvoorde)

1950 (augustus) - 1954 (maart): samenwerking met Roger De Winter, Vilvoorde; onderbroken door legerdienst in Belgisch Congo (1952-1953)

Vanaf 1954: eigen architectenpraktijk, Brussel

1988: einde architectuurpraktijk, maar bleef actief als beeldend kunstenaar.

De wandeling

De wandeling vertrekt op de Grote Markt, waar het stadhuis uiteraard het meest opvallende monument is.

Het **stadhuis** is een neoclassicistisch gebouw, ontworpen door de Brusselse architect Antoine Trappeniers en ingewijd in 1870. Aan de overkant ziet u de voorgevel van **'De Met'**, een voormalige markthal van 1905.

U verlaat de Grote Markt via de Peperstraat om vervolgens, rechts, de Lange Molsstraat in te slaan.

Lange Molsstraat 4 Voormalige Dameskledingwinkel met woning Zegers (Roger De Winter, 1957) 33

Deze voormalige kledingwinkel kreeg in 2001 een eervolle nabestemming tot Centrum voor Volwassenenonderwijs (CVO). Het modernistische pand werd in een homogeen eigentijds geheel geïntegreerd, samen met twee naburige panden. De gevelstructuur van het originele gebouw met opeenvolgende horizontale stroken, gemoduleerde raamindelingen en een zwevende betonnen kroonlijst bleef daarbij bewaard.

Op het einde van de Lange Molsstraat slaat u rechts de Vlaanderenstraat in.

Vlaanderenstraat 52 Kinderkledingwinkel Bambino met woning Devillé (Roger De Winter, 1957) 34

Toen Roger De Winter in 1957 kinderkledingwinkel Bambino ontwierp, was de Vlaanderenstraat een bruisende handelsstraat. In het laatste kwart van de 20ste eeuw verplaatste het handelscentrum zich echter naar de Leuvensestraat en ontstond hier leegstand. Kinderkledingwinkel Bambino onderging in de jaren 1990 hetzelfde lot en staat tot op vandaag leeg.

Vanaf de eerste verdieping is de gevel enigszins onderkomen maar nog authentiek, met een geraffineerde raamindeling met de typerende ijle stalen raamprofielen en een zwevende kroonlijst. Net onder het plafond van de eerste verdieping is een smal bandraam aangebracht wat in het interieur voor een unieke lichtinval zorgt.

U wandelt tot de driesprong met de Nollet de Brauwe-restraat, die u rechtsaf volgt.

Nollet de Brauwe-restraat 6 Appartementsgebouw Campion 11 (Lucien Engels / Roger De Winter, 1953)

Bij dit appartementsgebouw is de gevelopbouw erg interessant. Hij bevat een stijlelement dat Engels later nog veelvuldig zou gebruiken. Voor het eerst duikt een voorzichtig plastisch vormgegeven betonnen kolom op, een in dit geval nog solitaire pilotis. Deze kolom zorgt niet alleen voor de draagstructuur van de uitkragende verdiepingen, hij markeert meteen ook de inkompartij. Het gevelschrijnwerk is vernieuwd met bredere aluminium profielen, maar de oorspronkelijke raamindeling en gevelstructuur is nog goed afleesbaar. De eigenzinnige vormgeving van de balkons en de buisprofielen voor beglaasde vlakken geven het gebouw een eigen identiteit. Een enigszins grappig detail is ook het speelse metselwerkverband van de bakstenen wachtgevel aan de rechterzijkant.

Op het einde van de Nollet de Brauwe-restraat slaat u rechts de Varkensmarkt in, om vervolgens onmiddellijk links de Leuvensestraat in te wandelen, de centrale handelsstraat van Vilvoorde. Vanaf het kruispunt met de Jean -Baptiste Nowélei ziet u schuinrechts aan de overkant (nr. 37a) het appartementsgebouw Elseviers.

Jean-Baptiste Nowélei 37a Appartementsgebouw Elseviers 29 (Roger De Winter, 1957)

De gevel werd gerenoveerd, waardoor de oorspronkelijke finesse grotendeels verloren is gegaan. De vitrine van de handelsruimte was dubbelhoog en de raamindeling was eleganter. De gesloten uitbouw in kwartspanen markeert de achterliggende traphal. Zijdellings is aan beide kanten een doorlopende smalle lichtdoorlatende strook voorzien, waardoor in de traphal een unieke lichtinval langsheen de wand naar binnen valt. Bovenaan verbindt een zwevende kroonlijst het uitkragende gesloten trapvolume met de gemene muur.

U steekt de Jean-Baptiste Nowélei over en volgt verder de Leuvensestraat. Aan de linkerkant ziet u twee voorbeelden van recenter werk van Roger De Winter.

Leuvensestraat nr. 59, vandaag De Standaard boekhandel, werd ontworpen in 1985. Ernaast op nr. 61 bevindt zich Opticiens Weytjens uit 1970. Dit pand onderging in 2008 een erg geslaagde gevelrenovatie. De ruwe betonnen materialisatie van de balkons is nog origineel.

Aan de overkant, op het nr. 68, bevindt zich de 15de-eeuwse 'Abtsherberge'. Dit pand behoorde in de jaren 1950 toe aan de familie De Winter. Tijdens de samenwerkingsperiode tussen beide architecten aan het begin van hun loopbaan, hadden Roger De Winter en Lucien Engels hier hun tekenbureau in een paviljoentje in de tuin. Het groene inkompoortgeheel werd overigens ontworpen door Roger De Winter.

Even verderop slaan we links de Trooststraat in.

Maar misschien toch eerst even een blik werpen op de 17de-eeuwse barokke **kerk van het karmelietes-senkklooster Onze-Lieve-Vrouw-ten-Troost!**

De Trooststraat ingewandeld, neemt u vervolgens linksaf de Ridderstraat.

Naarmate u de Nowélei nadert, krijgt u een frontaal gezicht op één van de markantste gebouwengehelen die Roger de Winter in Vilvoorde realiseerde. Het gaat om:

Jean-Baptiste Nowélei 26-26a-28
De woningen Van Tongelen,
De Winter, Van Obberghen
 (Roger De Winter, 1955-59)

22

Het beste gezicht op dit geheel krijgt u vanaf deze kant van de Nowélei (oneven huisnummers)

Drie aanpalende sterk gelijkende panden, waaronder in het midden de eigen woning van Roger De Winter. Links bevond zich apotheek Van Tongelen, rechts fotograaf Van Obberghen.

De woningen, die nochtans drie afzonderlijke particuliere bouwheren toebehoorden, vormen een eenheid die de mogelijkheden suggereert van een vooruitstrevend stedenbouwkundig beleid met eenvormige voorschriften.

De woning (nr.26a - midden) die De Winter voor zichzelf ontwierp is logischerwijze het interessantst, aangezien hij hier geen enkele concessie hoefde te doen.

Zoals op de interieurfoto zichtbaar, is het centrale onderdeel waarrond zich alles afspeelt de trappartij. De zuiver gestyleerde zwarte marmeren traptreden zijn ingeklemd in een volledig wit bepleisterde liftkoker. Een volgehouden systeem van halve niveaus en duplexen, gerangschikt rond de centrale trappartij, is niet enkel uitgemond in een plan met een buitengewone helderheid, maar heeft eveneens een structuur opgeleverd waarin alle ruimten in mekaar overvloeien.

Tevens is de wisselwerking met de buitenruimten optimaal gehouden, zowel het stedelijk gebeuren als de tuin maken door het veelvuldig gebruik van glas in de gevels volwaardig deel uit van wonen en werken.

Oorspronkelijk was de inkomzone, gelegen achter een carport, er slechts van gescheiden door middel van een volledig glazen wand waardoor de bezoeker verschillende fasen in de overgang tussen binnen en buiten moest doorlopen vooraleer de woning echt te betreden.

De woningen Van Obberghen en Van Tongelen zijn gelijkaardig uitgewerkt met een analoge structuur van duplexen en halve niveaus. Ze hebben hun structuur behouden, maar de commerciële functies die er nu in gehuisvest zijn, hebben het buitenaanzicht minstens op gelijkvloerse en eerste verdieping sterk gewijzigd. Maak even de vergelijking tussen de huidige toestand met de originele op de foto hierboven.

Het appartementengebouw, links van deze 'drie-eenheid', is eveneens van de hand van Roger De Winter.

Jean Baptiste Nowélei 24
Appartementsgebouw
Waeyenberg
 (Roger De Winter, 1957).

28

Ook hier werd de handelsruimte op het gelijkvloerse niveau verbouwd. De drie identieke bovenliggende appartementen daarentegen zijn nog in volledig authentieke staat. De gevelopbouw heeft teruggetrokken lichte invulwanden, waardoor de structuur van het gebouw perfect afgelezen kan worden en vooraan balkons over de perceelsbreedte laten ontstaan.

U steekt de Nowélei over. Naast de woning van Obberghen is de huidige apotheek Van Tongelen ondergebracht in een recenter gebouw in neo-renaisancestijl. Daarnaast dient zich nogmaals een De Winter-woning aan.

Jean Baptiste Nowélei 32
Woning Versavel

(Roger De Winter / Paul-Emile Vincent, 1949-50)

In de eerste jaren van zijn loopbaan werkte Roger De Winter samen met Paul-Emile Vincent, een studiegenoot uit La Cambre die daar later ook zelf zou doceren en een eigen opgemerkte carrière zou uitbouwen. Deze woning is de enige realisatie uit die beginjaren die in goede staat bewaard is gebleven. Hoewel de gevel voor de na-oorlogse moderne architectuur bezwaarlijk revolutionair te noemen is en in vergelijking met het latere werk van De Winter een robuuste indruk geeft, is het samenspel van donkere klampsteen, vlakken in blauwe hardsteen, omkaderde grote raampartijen en witte metalen buisprofielen uiterst bestudeerd en geraffineerd. Al deze elementen culminereren in een centraal op de eerste verdieping ingeplant balkon. Daaronder een functionele, van een plafondblicht voorzien inkomnis, waar een witte metalen grille voor de beglaasde vlakken het geheel afwerkt. Let ook op de verlichtinggaatjes, rechts van de inkom.

U volgt verder de Jean-Baptiste Nowélei tot aan de Franklin Rooseveltlaan. Hier bevonden zich vroeger de omwallingen van het middeleeuwse Vilvoorde. U steekt de laan over en vervolgt de wandeling recht door langs de Hendrik I-Lei, de centrale as van een belangrijke stadsuitbreiding uit de jaren 1930.

Hendrik I-lei 15-17
Woningen Van Calster

(Roger De Winter, 1955)

Voor de familie Van Calster bouwde Roger De Winter hier gelijktijdig twee aanpalende panden. Het nummer 15 omvatte een opbrengstwoning met een commerciële gelijkvloerse functie en drie boven elkaar liggende appartementen; het nummer 17 was de eigen ruime woning voor de opdrachtgever. De bouwvolumes waren identiek, met een doorlopende betonnen kroonlijst en eenzelfde gevelframe, bekleed met panelen in kwartsagglomerat.

Het nummer 15 is echter onherkenbaar verbouwd. Ook de gelijkvloerse en eerste verdieping van de eigen woning Van Calster werd sterk verbouwd. De gevel wordt verlevendigd met een plastisch accent: een met houten planken bekleed betonnen balkonnetje.

Iets verderop bevinden zich opnieuw enkele opmerkelijke werken van Roger De Winter.

Hendrik I-lei 39
Woning Stallaert

(Roger De Winter, 1956)

25

Twee derde van de beschikbare ruimte werd oorspronkelijk ingenomen door een kapsalon. De woonstudio op de tweede verdieping was op een zeldzaam functioneel doordachte manier uitgekend. Hierdoor lagen op de onderliggende duplexen alle mogelijkheden open om voor het kapsalon een zeer vrij plan te concipiëren. De etalage op de eerste verdieping bestaat uit een glazen paneel van maar liefst 5,50 m op 2,20 m, dat schuin bevestigd werd om een spiegeleffect vanop de straat te vermijden. Op die manier is de interactie met de drukke straat maximaal. Het pand werd met een zo groot mogelijk behoud van het oorspronkelijke opzet omgevormd tot een eengezinswoning. Het lineaire bandraam op de tweede verdieping werd vervangen. Er zijn nog tal van authentieke elementen aanwezig, bv. het inkomgeheel met een opvallende handgreep aan de voordeur.

Hendrik I-lei 45
Woning Switters

(Roger De Winter, 1956)

26

De voormalige dokters- en apothekerswoning Switters behoort misschien wel tot het allerbeste wat België in de na-oorlogse moderne architectuur te bieden heeft. De gevel is in perfect evenwicht, de interactie tussen aluminium en natuurstenen bekleding is zonder meer subliem te noemen. Tevens zijn enkele van de voor De Winter typerende kenmerken in deze gevel vertegenwoordigd: de slanke zwevende kroonlijst en de lange rij glastegels net onder het plafond van de eerste verdieping die in de brede leefruimte voor een spectaculair effect zorgt. Een technisch hoogstandje voor de jaren 1950 in de draagstructuur, zijn de bijna elf meter overspannende betonbalken in de voorgevel boven de gelijkvloerse handelsfunctie en de raamstroken op de verdiepingen.

Opvallend is de bijzonder vormgegeven inkomdeur naar de apotheek. Het deurkader is volledig zelfdragend en vertoont door de schuin oplopende geperfo-

reerde stalen profielen waaruit het is opgebouwd een industrieel aandoende aanblik.

U steekt de Hendrik I-lei over en wandelt bij het volgende kruispunt rechts de Jan Blockxstraat in.

Hier zijn opnieuw twee hoogtepunten uit het werk van De Winter en Engels terug te vinden. De ontwerpen werden nog opgemaakt tijdens hun samenwerking; de bouw gebeurde na hun breuk.

Jan Blockxstraat 32
Woning Spruyt

(Roger De Winter / Lucien Engels, 1954)

16

Deze woning bevat één van de meest tot de verbeelding sprekende stedelijke gevels van het na-oorlogse modernisme uit de jaren 1950 en is in perfecte staat gebleven. Door nadruk te leggen op het lineaire, de toepassing van betonnen panelen met ronde glasdals, gemoduleerde ramen en dito panelen in kwartsagglomeraat, wordt een uitermate rationele gevel opgebouwd die tegelijk een bijzonder expressieve uitdrukking heeft.

Het materiaalgebruik en de detaillering van een langgerekte nis zorgt voor een beschutte inkompartij en geeft de basis van het pand een zeldzame lichtheid. Bovenaan bereikt de zwevende kroonlijst hetzelfde effect. De inplanting van een solitaire ronde betonnen kolom lijkt eerder bepaald door de logica in de gevelcompositie dan door de draagstructuur. De textuur van de houten voordeur met een driehoekige handgreep met afgeronde randen zorgt voor een warme toets en refereert aan het interieur. De vormgeving van de aangrenzende metalen raamprofielen draagt bij tot de plastische maar beheerste detaillering. De gele kleur van de garagepoort en de rode toets van het huisnummerpaneel en de brievenbus tenslotte, zijn door de huidige eigenaar aangebracht, maar passen bij het expressieve, vaak gebruikte coloriet, eigen aan de jaren 1950.

Jan Blockxstraat 36
Woning Libeer

(Lucien Engels, Roger De Winter, 1954)

15

Ook al omwille van het identieke perceel ontstaat in planopbouw een sterke analogie met de woning Spruyt. De wederzijdse invloed tussen beide architecten is duidelijk. De gelijkvloerse verdiepingen zijn gelijkaardig opgelost en het woongedeelte is ook hier één opengewerkte bel-étage. Het grootste planmatig verschil tussen de twee woningen betreft de plaatsing van de trap, wat uiteraard aanleiding geeft om de overige ruimtes anders te schikken. Dit leidt ook tot een totaal ander concept van de gevel.

De gevel van de woning Libeer is eveneens volledig intact en wordt gedomineerd door een verticale uitbouw, bekleed met leisteen, die meteen dienst doet als luifel boven de inkom. De zijkanten van de uitbouw bestaan telkens uit een kolom glastegels, wat een mooi effect oplevert van zijdelings invallend licht in de achterliggende trappartij. De leistenen bekleding keert weer in de basis van het gebouw, waar een gesloten vlak de scheiding maakt tussen de garagepoort en het inkomgeheel. De handgreep van de voordeur, die nog de originele kleurtoets bevat, bestaat uit een onbewerkte ruwe natuursteen.

Bovenaan zorgt een zwevende kroonlijst, die nachtans eerder tot het architecturale idioom van De Winter behoort en voor Engels eerder uitzonderlijk is, voor een lineair accent dat identiek is aan de woning Spruyt.

Via de Groenstraat (linksaf) en de Lode Sobrystraat (opnieuw linksaf) komt u opnieuw aan de Hendrik I-lei. Aan de overkant neemt u de Guido Gezellestraat met drie markante woningen van Dewinter-Engels.

Guido Gezellestraat 15
Appartementsgebouw Gijs

(Roger De Winter / Lucien Engels, 1950)

4

Deze woning met drie appartementen is de eerste uit een hele reeks realisaties die het duo De Winter-Engels in deze wijk rond de Hendrik I-lei zou doen verrijzen. Ondanks de op het eerste gezicht klassieke planopbouw, bevat het pand echter één van de belangrijkste credo's uit de moderne architectuur: het plan libre. Een generationaliseerde betonnen draagstructuur maakt een vrije invulling mogelijk die voldoet aan hedendaagse flexibele behoeften. Daardoor kon het recenter getransformeerd worden tot een ruime ééngzinswoning. De rationele gevelopbouw doet door het gebruik van de typerende donkere en ruwe baksteen denken aan de kleine arbeiderswoningen van het duo De Winter-Engels uit die periode. De voor die tijd grote glaspartijen, waar-

van de even eenvoudige als mooie raamverdeling op de eerste en tweede verdieping bewaard gebleven is, levert een evenwichtige compositie op met de gegroepde kleine glasdals.

Guido Gezellestraat 25
Woning Marissens

(Roger De Winter / Lucien Engels, 1951).

5

Deze woning is één van de meest representatieve en planmatig best uitgepuurde kleine arbeiderswoningen die het duo De Winter-Engels tijdens de beginjaren bouwde. Telkens zijn het eenvoudige rijwoningen met twee lagen, en het door stedenbouw opgelegde schuin dak.

Oriëntatie en planopbouw zijn in de meeste van deze woningen aan elkaar verwant. Er werd gezorgd voor een maximale bezonning van de leefruimte. Als gevolg hiervan is de keuken ook hier aan de straatzijde gelegen. De gevels van deze woningen herinneren aan de Belgische interbellumarchitectuur en kunnen nog niet radicaal-modern genoemd worden. Een gevel is geen glaswand, maar is gemaakt van vensters en donkere baksteen. De woningen worden geïndividualiseerd door de inkompartij op te vatten als een nis. Ramen maken de achterliggende functie leesbaar. Door het gebruik van stalen raamprofielen krijgt de gevel een lichtheid die het elementair-robuste van compositie en materialen in balans houdt.

Guido Gezellestraat 58
Woning Peeters

(Roger De Winter / Lucien Engels, 1952).

Deze woning illustreert een belangrijke stap in de ontwikkeling van de gevels van het architectenduo. De raamopeningen op de eerste en tweede etage worden nu gegroepeerd door het gebruik in gevelmaterialen en ontstaat een sterk vereenvoudigde gevelcompositie.

De bouwheer was een vleesvervoerder, wat de voor een vrachtwagen verhoogde garage verklaart. Hierdoor ontstaat ook een variatie op de gebruikelijke inkomnis. De oorspronkelijke garagepoort en het schrijnwerk van de woning werden vervangen, waardoor de verfijning van de gevel verloren is gegaan.

U neemt nu rechtsaf de Mechelsesteenweg om daarna, opnieuw rechtsaf, de Joost Van den Vondelstraat in te wandelen.

Hierin vier huizen: drie van het architectenduo, één van Engels.

Joost Van den Vondelstraat 63
Woning Vandervondelen

(Roger De Winter / Lucien Engels, 1950)

De woning werd ontworpen door Lucien Engels en vanwege diens dienstplicht afgewerkt door Roger De Winter. Twee ronde raampjes refereren naar de pakketbootstijl uit de interbellumarchitectuur. Van de enkele treden verheven sanitaire ruimte werd gebruik gemaakt om net boven het maaiveld een smalle raamstrook te voorzien om de kelderruimte te verlichten. Het pand kreeg recent nieuw buitenschrijnwerk met een andere verdeling, waardoor ook hier het oorspronkelijke karakter verloren is gegaan.

Joost Van den Vondelstraat 50
Woning Vanden Eynde

(Lucien Engels / Roger De Winter, 1951)

In het ontwerp voor de woning Vanden Eynde, waarvoor in eerste orde Lucien Engels verantwoordelijk kan worden gehouden, worden de principes van de gevelontwikkeling van de eerste realisaties toegepast op een bel-étagewoning. De drie identieke vierkante ramen

op de tweede verdieping zijn ook hier nog opgevat als openingen in een gesloten gevel. De leefruimte is omwille van de zuidelijke oriëntatie aan de straatkant ingeplant en bijna over de volledige perceelsbreedte opengewerkt. Het gebruik van glasdals is opvallend en moet een maximale belichting garanderen terwijl tegelijk inktijk vanuit de straat wordt beperkt. Het donkerrode metselwerk rust op een stalen profiel dat de hele gevelbreedte overspant. De maatvoering van het strakke langwerpige plafondlicht in de gebruikelijke inkomnis wordt bepaald door de aangrenzende verticale strook glastegels die een natuurlijke lichtkolom in de garage brengt.

De stalen raamprofielen in de voorgevel zijn nog steeds origineel, maar waren net als in de andere woningen van de eerste generatie oorspronkelijk wit. De garagepoort werd vervangen, hoewel ze sterk aansluiting vindt bij het witte origineel.

Joost Van den Vondelstraat 49-51
Dubbelwoning Van Hulst-Lefèvre

(Lucien Engels / Roger De Winter, 1953)

Deze dubbelwoning is vooral interessant omdat ze een levendige getuige vormt van de overredingskracht die het van de architecten vergde om hun cliënteel ervan te overtuigen los te komen van het klassieke carcan in planopbouw, en de keuken aan de straatzijde te

plaatsen in functie van een optimale bezonning van de leefruimte. Ondanks het gegeven dat de verschillende planaanpak zich uiteraard ook in de façade manifesteert, slaagt Engels er op een bewonderenswaardige manier in beide gevels tot één evenwichtige compositie te brengen. De vierkante raamopeningen op de eerste verdieping zijn daarbij een exacte kopie uit de gevel van de woning Vanden Eynde, die Engels twee jaar eerder aan de overkant van de straat bouwde.

Joost Van den Vondelstraat 25
Woning Van Binst

(Lucien Engels, 1958)

Lucien Engels sluit met deze woning qua gevelopbouw nog sterk aan bij zijn eerste projecten. De ramen in de bakstenen gevel zijn wel gegroepeerd, wat een strakke compositorische uitdrukking aan de façade geeft. In de gevel komt ook opnieuw het decoratieve aspect van Engels tot uiting, dat modernisten van de harde lijn misschien minder zal aanspreken. Vooral de individualisering van de gevel door middel van de luifel in geplooid staalplaat en het aanbrengen van een metalen strip met een driehoekig patroon voor een verlichtingsrooster getuigt van Engels' plastische temperament. De materiaalkeuze voor de basis viel op een geglazuurd tegelpatroon met reliëf.

Opnieuw aan de Hendrik I-lei gekomen, neemt u links om vervolgens, nogmaals links, de Jan Frans Willemsstraat in te slaan.

Jan Frans Willemsstraat 2a
Woning Schuddinck
 (Roger De Winter, 1959)

De gevel van de woning Schuddinck illustreert de moderne architectuur van het einde van de jaren 1950. Hij is rationeel opgebouwd uit grote glasvlakken met fijne stalen raamprofielen en aluminium geribbelde inulpanelen. De draagstructuur in de gevel was oorspronkelijk bekleed met zwarte geïmpregneerde leisteen, die echter een tiental jaar geleden op een relatief geslaagde manier vervangen werd door grijs pleisterwerk. De nog volledig authentieke raamindeling verleent de gevel een uitermate evenwichtige compositie. De petroleumblauwe voordeur met karakteristieke ronde handgreep tenslotte vormt een rechtstreekse getuige van de fifties.

Jan Frans Willemsstraat 13
Woning Van den Eede
 (Lucien Engels, 1956)

Deze woning ligt pal naast de woning Delanghe die Roger De Winter één jaar eerder bouwde. Lucien Engels zou echter tot een heel ander ontwerp komen en liet zich inspireren door de bouwheren die familiale ban-

den hadden met een schrijnwerker. In de gordijngewel werden de gebruikelijke stalen raamprofielen vervangen door kambala-hout. Om toch een slank uitzicht te bekomen werden ze met de kleinste afmeting naar de straatzijde gericht. Dit effect werd echter inmiddels gehypotekeerd door de onlangs aangebrachte zonnenuwering. Oorspronkelijk werd de gevel verlevendigd door kleurtoetsen. Zo was de originele garagepoort beschilderd in blauwe, gele, witte en rode stroken.

Jan Frans Willemsstraat 15
Woning Delanghe
 (Roger De Winter, 1955)

Deze woning betekende een belangrijke stap in de evolutie van de architectuur van Roger De Winter en zou de toon zetten voor een aantal van de daaropvolgende projecten. Hoewel de ontwerper reeds gedurende zijn opleiding in La Cambre door architect Louis Herman De Koninck gewezen werd op de mogelijkheden die duplexen bieden, kon De Winter geen vrede nemen met de hoogteverhoudingen die daaruit voortvloeien.

Hij dokterde een systeem uit van duplexen en halve niveaus wat het ruimtelijk gevoel en het woonplezier nog aanzienlijk verbeterde. Een opmerkelijk element in de gevel betreft het balkonnetje dat hier meteen dienst doet als luifel boven de verdiepte inkomnis. Ramen, deur en garagepoort werden vervangen.

Halverwege de Jan Frans Willemsstraat wandelt u de Karel Ledeganckstraat in.

De nummers 7 en 11 zijn twee eenvoudige arbeiderswoningen, qua planopbouw nagenoeg identiek aan elkaar. Ze werden slechts met enkele maanden verschil gerealiseerd.

Karel Ledeganckstraat 7
Woning Smits
 (Lucien Engels / Roger Debroyer, 1950)

Lucien Engels begon reeds te bouwen tijdens het laatste jaar van zijn opleiding in La Cambre.

Aangezien de toenmalige wetten op de stedenbouw reeds de medewerking van een geregistreerd architect vereisten, en Engels nog studeerde, werden die eerste projecten gesuperviseerd door een Brussels architect, Roger Debroyer, die tevens de aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning ondertekende. Het huis Smits is in relatief oorspronkelijke staat bewaard gebleven. Hoewel de voorgevel niet opvalt in het straatbeeld als radicaal modern en een deel van zijn authenticiteit verloren is gegaan door ondermeer het PVC-schrijnwerk op de verdieping, geven subtiele details aan dat het om een eerste studie gaat in de aanloop naar de superieure gevels die het duo De Winter-Engels enkele jaren later in het Vilvoordse straatbeeld zouden doen verschijnen.

Voor een aantal Vilvoordse projecten was op het moment van de scheiding van de architectenpraktijk in 1954 maar net een door beiden ondertekende bouw-aanvraag goedgekeurd. De basisontwerpen zullen bijgevolg allicht nog grondig doorgepraat zijn, maar de detaillering en de opvolging van de bouwwerken werd slechts door één van beiden verder afgehandeld. Dat was ondermeer het geval voor twee naast elkaar liggende woningen verder in deze straat.

Karel Ledeganckstraat 21
Woning Walravens

14

(Lucien Engels / Roger De Winter, 1953-54)

De betonnen uitkragende dakboord werd perfect gealigneerd met de zwevende kroonlijst van het buurpand Van Engelant. Ook het gebruik van silex betonpanelen en van het paramentmetselwerk van het type 'Venloot onivoir' in de gevel getuigt van het samenwerkingsproces tijdens de ontwerpfase.

Toch vertoont de gevel een heel andere compositie. Uit het hoge bovenlicht boven de deur, de plaatsing van de rijen glastegels en de verschillende hoogte van de lineaire raampartijen op de eerste verdieping, kan reeds afgeleid worden dat de volumewerking en de planopbouw grondig verschillen van het buurpand.

Ook hier is het fijne metalen schrijnwerk vervangen door PVC. Ook het betonnen luifelkje dat het portaal net boven de deur in twee verdeelde, is verdwenen.

Karel Ledeganckstraat 23
Woning Van Engelant

13

(Roger De Winter / Lucien Engels, 1954)

De woning Van Engelant werd door Roger De Winter ontworpen en afgewerkt.

De gevel van de woning is in uitzonderlijk goede staat bewaard gebleven. Hij vormt meteen ook het belangrijkste verschil met de eerste arbeiderswoningen. De donkere bakstenen gevel met raamopeningen heeft hier plaats gemaakt voor horizontaal georiënteerde stroken glas en gesloten vlakken in een nieuwe ivorege baksteen. De lineaire stroken zijn opgesloten in een betonnen draagstructuur bekleed met geprefabriceerde silexcementplaten. En uiteraard wordt het geheel bekroond met de vaak weerkerende zwevende kroonlijst.

U keert nu terug naar de Hendrik I-lei, steekt ze over en volgt rechthuis de August De Boeckstraat.

August De Boeckstraat 81
Woning Jacobs

(Roger De Winter, 1958)

De opdrachtgever voor de woning Jacobs was schilder en beeldhouwer en vertoefde in artistieke kringen. Na de verkoop van de woning werd de gevel nogal zwaar aangepakt. De elementaire compositie van lijnen en vlakken in de oorspronkelijke gevel herinneren aan schilderijen van Mondriaan. De inmiddels afgebroken

balustrade aan de voorgevel was oorspronkelijk een in primair rood geschilderd vlak en de voordeur was felblauw, wat dit beeld nog versterkte. Een zwevende balk er pal boven herstelt het volume waaruit het ruime terras aan de voorgevel uitgesneden werd.

Op het einde van de straat slaat u links de Groenstraat in. Even verderop - tussen de huisnummers 167 en 169 - slaat u rechts een voetwegje in. U bevindt zich tussen twee arbeiderswoningen en komt terecht in de wijk Far-West. In de voetwegenstructuur slaat u eerst linksaf en vervolgens rechtsaf naar het Maurits Duchépark. Nu even naar links en dan het grasveld oversteken om vervolgens de Platanenstraat door te lopen.

Platanenstraat 19
Woning Mathu
(Lucien Engels, 1958)

38

Dit is één van de laatste ééngezinswoningen die Lucien Engels realiseerde.

Het gevelontwerp is bijzonder kwalitatief voor een dergelijke kleine woning en bestaat uit een compositie van gesloten donkere baksteenvlakken en strakke gegroepde raampartijen. Enkele gesloten vlakken waren oorspronkelijk uitgevoerd in zogenaamd Congo-hout, maar zijn intussen bekleed met PVC. De voordeur werd door hetzelfde materiaal vervangen, terwijl de stalen raamprofielen breder gedimensioneerd werden. Ze zijn overigens in situ gelast aan de stalen raamdorpels.

Op de T-splitsing slaat u rechts de Nijverheidsstraat in.

Nijverheidsstraat 130
Woning Fabr 
 (Lucien Engels, 1961)

45

In de context van dit deel van de Nijverheidsstraat, waar alle huizen twee bouwlagen en een schuin dak omvatten, is dit een vernuftig ontwerp. Engels slaagde er immers in om binnen hetzelfde gabarit drie lagen te realiseren.

De minimumhoogten die in de straatgevel af te lezen zijn, openen zich in het achterste deel van de woning - niet te zien vanaf de straat - door het gebruik van duplexen. De heldere structuur van de gevelopbouw wordt gecombineerd met elementen die reeds in de eerste helft van de jaren 1950 werden toegepast, zoals een inkomnis. Het concept van de gevel is echter een opstap naar het volgende decennium en is een gordijnwand pur sang die volledig autonoom staat van de betonnen skeletdraagstructuur van de woning. Recent wit geschilderd, maar met behoud van het vlakpenspel.

Nijverheidsstraat 109
Woning Vandenbrande
 (Lucien Engels, 1960)

42

In het gevelontwerp voor deze woning lijkt Engels het risico op oppervlakkigheid bij al te strenge vliesgevels te willen vermijden en voegt hij enkele persoonlijke ingrediënten toe: glaspanelen die fel contrasteren met een ruwe Italiaanse granietsteen in de bekleding van de basis. De volledig beglaasde wand van de woonkamer wordt teruggetrokken ten opzichte van het gevelvlak en voorzien van een fijne lineair georiënteerde balustrade. Achter het horizontale bovenvlak dat ontstaat laat hij verlichting aanbrengen, wat bij nacht een spectaculair effect moet opleveren. De kroonlijst bestaat uit een open metalen grillstructuur, wat mooi contrasteert met de hemel. De verhoogde garagepoort - de bouwheer was marktkramer - en de inkomdeur zijn inmiddels vervangen, maar de originele bronzen deurkruk naar een ontwerp van Rik Poot bleef bewaard.

Nijverheidsstraat 89
Woning Mannaerts
 (Lucien Engels / Roger De Winter, 1950)

3

Dit is het eerste visitekaartje van het samenwerkingsverband tussen Roger De Winter en Lucien Engels en zou de toon zetten voor een hele reeks gelijkaardige arbeiderswoningen. Hier was het vooral Engels die tekende voor het ontwerp. De woning is in haar geheel in een opmerkelijk goede staat. Typerend voor die eerste bescheiden rijwoningen in twee lagen is de gevelopbouw met een basis, bekleed met betonelementen, en een corpus in donkere ruwe baksteen. De witte fijne raamprofielen met een uitgekende indeling en de toepassing van glasdals, geplaatst in een vierkant, vervolledigen de compositie. De functionele inkomnis is reeds verder uitgewerkt dan bij de ontwerpen waar Engels in zijn eerste realisaties tijdens zijn opleiding mee experimenteerde. Een leuk detail in deze gevel zijn de 9 vierkante verluchttingsgaten die het patroon in de gevel herhalen.

Nijverheidsstraat 41
Woning Kaye
 (Lucien Engels, 1960)

44

Waar een minder getalenteerd architect op dit perceel een klassieke driegevelwoning zou voorzien, ontwikkelde Engels een boeiend volumespel. Het hoofdvolume sluit naadloos aan bij de belendende panden. De hoek wordt opgelost door een lager volume, dragend op kolommen van stalen H-profielen, dat tevens dienst doet als luifel boven de inkomzone. Een kroonlijst ontbreekt, zodat zich een strak afgelijnde vormtotaal manifesteert. Gesloten bakstenen wanden worden afgewisseld met even duidelijke vlakken van glas en invulpanelen.

Een verticale rij glasdals en een hoekraam net boven het maaiveld zijn niet enkel compositorisch perfect geplaatst, maar verzekeren daarenboven een unieke, haast sacrale lichtinval in de traphal die verder volledig gesloten is.

Een belangrijk deel van de kracht van de gevel is verloren gegaan door de manier waarop de ijle stalen raamverdelingen in een houten buitenkader nu vervangen zijn door kunststoframen, met een andere onderverdeling.

Nijverheidsstraat 37
Woning Jacobs-Peeters
(Roger De Winter, 1957)

30

Deze woning bevat misschien wel de best onderhouden en bijgevolg ook best bewaard gebleven gevel van dit type. Het ontwerp voor de gevelcompositie maakte opnieuw een evolutie door, en zou de toon zetten voor een aantal latere werken. De nadruk werd nog meer gelegd op de horizontaliteit van opeenvolgende bepleisterde, glazen en kambala-hout stroken tussen twee gemene muren. Weerom zorgt de zwevende kroonlijst voor de finishing touch. Nieuw is ook de prominente aanwezigheid van felblauwe kleurtoetsen.

Nijverheidsstraat 23-25
Dubbelwoning
Brandelet-Van Beneden
(Roger De Winter / Lucien Engels, 1954)

12

Deze twee identieke woningen werden gelijktijdig gebouwd voor twee zussen. Planopbouw en volumewerking sluiten ontegensprekelijk aan bij het beste werk van de internationale modernistische stroming, maar de atypische materialisatie van de voorgevel geeft een eigenzinnige en onverwachte toets. De Winter gebruikte traditionele witte Diegemse natuursteen als de dominerende gevelbekleding, afgewisseld met brede verticale gevelstroken in panelen van gewassen beton, die de basis vormen voor de modulering van de raamopeningen. Een uitkragende luifel verbindt de inkompartijen van beide aan elkaar gespiegelde woningen, terwijl een zwevende betonnen kroonlijst het geheel overspant. Het detail van de dubbele rij even mooie als functionele verluchtingsgaatjes in de betonnen gevelpanelen komt volop tot zijn recht. Ook hier werd het schrijnwerk vervangen, maar de eenheid in de gevels bleef overeind. Garagepoorten en voordeuren waren oorspronkelijk uitgevoerd in horizontaal latwerk van donker gevernist tropisch kambala-hout.

Op het einde van de Nijverheidsstraat slaat u rechtsaf en volgt de Leuvensestraat tot aan een vijsprong. Hier volgt u de Xavier Buissetstraat tot aan het Stationsplein.

Het **station van Vilvoorde** dateert van 1880-1883 en is opgetrokken in neo-Vlaamse renaissancestijl.

Aan de rotonde wandelt u rechts de Stationlei in.

Stationlei 54
Woning Robberechts
(Roger De Winter / Lucien Engels, 1953)

10

De woning Robberechts werd ontworpen door Roger De Winter en betekent in meerdere opzichten een mijlpaal in zijn werk. Terwijl Lucien Engels voor de uitvoering van zijn tweede jaar dienstplicht in Congo meewerkte aan een project voor de militaire basis van Kitona, zette De Winter in Vilvoorde de eerste experimenten in een nieuwe gevelopbouw radicaal door. De vormentaal uit het interbellum lijkt definitief geschiedenis. De eerdere massieve baksteengevels met raamopeningen moeten

wijken voor een compositie met grote vlakken en rechte lijnige vensterregisters binnen een kader opgevuld met rood-bruine vierkante tegeltjes.

De Winter pakt voor het eerst uit met een lineaire rij glasdals net onder het plafond van de eerste verdieping, wat in het interieur voor een spectaculair lichteffect zorgt en naadloos ingepast wordt in het tegelpatroon van de gevelcompositie. Dit is de woning waar in het werk van Dewinter voor het eerst de zwevende kroonlijst opduikt.

De omgeving waarin de woning is gebouwd, maakt ze tot een nog groter statement van het modernisme. Het straatbeeld wordt verder bepaald door de aanpalende 19de-eeuwse residentieële stationswijk met herenhuizen met art-nouveau-inslag, aangevuld met burgerlijke interbellumarchitectuur.

Publicaties

U volgt de Stationlei tot aan het Heldenplein.

Op het nummer 30-32 staat de **dokterswoning D'Hulster** uit 1970, die een goed beeld geeft van de architectuur van De Winter in die jaren. De carport was oorspronkelijk open, nu soms afgesloten door een rol-luik. Opmerkelijk is het glas-in-loodraam die de achterliggende verticale circulatie markeert.

Op de rotonde staat sinds 2002, ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Vilvoordse jaarmarkt, het 'Boerenpaard' van beeldend kunstenaar Rik Poot (1924-2006), die overigens tot de directe entourage van beide architecten behoorde en ondermeer bronzen deurkrukken ontwierp voor verschillende woningen van Lucien Engels.

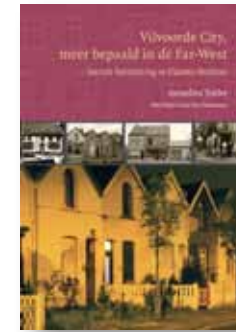
U steekt de rotonde over en loopt om de Onze-Lieve-Vrouw-van-Goede-Hoop-kerk heen de Lange Molensstraat in.

De gotische **kerk** dateert uit de 14de en 15de eeuw. De eerste ontwerper is hertogelijk bouwmeester Adam Gheerijns (+1394).

U komt voorbij de 'Kijk-Uit' en het zogenoemde Mattenkot.

Het **Mattenkot** is eigenlijk een 17de-eeuws Domini-canenklooster, dat thans gerenoveerd wordt.

Daar tegenover leidt de Bergstraat u terug naar de Grote Markt.

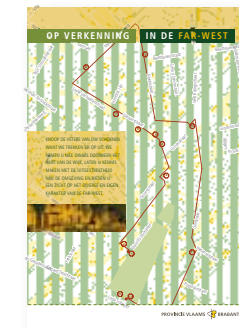
Vilvoorde City, meer bepaald in de Far-West. Sociale huisvesting in Vlaams-Brabant (2009)

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis

Amsab-ISG voerde een diepgaande studie uit van de wijk Far-West in Vilvoorde. De kern van deze buurt is de tuinwijk Maurits Duché. In 1921 gaf de sociale huisvestingsmaatschappij De Vilvoordse Haard de opdracht tot de bouw van een nieuwe wijk. Die ontwikkelde zich al snel tot een hechte gemeenschap waar cafés en sport een belangrijke plaats innamen. In drie hoofdstukken krijgt de lezer een historisch overzicht van het ontstaan van de Far-West tot de uitbreiding ervan vandaag. Het archiefmateriaal bood dikwijls verrassende details die het verleden weer springlevend maakten.

De wijk is echter meer dan een geografische afbakening van een stuk grond. Het is ook een verzameling van persoonlijke ervaringen en geschiedenissen. Daarom bundelt het vierde hoofdstuk niet alleen herinneringen aan het leven in de wijk van vroeger, maar ook getuigenissen van jonge bewoners nu. Hierdoor werden zij actief betrokken bij de geschiedenis van de eigen wijk, die tenslotte nog steeds verder evolueert.

Fotograaf Piet Janssens gaf zijn eigen interpretatie van het verhaal van de Far-West. Dat resulteerde in een kleurrijke reeks beelden.

Wandelbrochure 'Op verkenning in de Far-West'

Naar aanleiding van de publicatie 'Vilvoorde City, meer bepaald in de Far-West. Sociale huisvesting in Vlaams-Brabant' werd er in de Far-West een wandeling uitgestippeld. Deze laat u kennismaken met de uitgestrektheid van de omgeving en geeft u een zicht op het diverse en eigen karakter van de Far-West.

Gratis verkrijgbaar bij de dienst cultuur van de Stad Vilvoorde en via www.vlaamsbrabant.be/far-west

Vilvoorde. Staalkaart van moderne architectuur. Roger De Winter en Lucien Engels (1950-1960)

De architecten Roger De Winter (1923-2011) en Lucien Engels (1928) realiseerden in de periode 1950-1960 vele modernistische projecten in hun geboortestad Vilvoorde. Deze publicatie is een studie en inventaris van hun werk dat als toonaangevend kan beschouwd worden voor de naoorlogse architectuur in Vilvoorde. Hun architectuur sloot naadloos aan bij internationaal heersende modernistische stromingen, maar kreeg een eigen karakter door sterk individualiserende en eigenzinnige accenten.

In de inleidende teksten wordt het werk van de architecten gekaderd in het nationaal huisvestingsbeleid en de wijze waarop de stad Vilvoorde en de huisvestingsmaatschappijen hierop inspeelden. Daarnaast worden de twee hoofdstromingen van het modernisme van die tijd beschreven: de orthogonale strengheid en de meer ludieke tendens. Roger De Winter en Lucien Engels verlevendigen hun functionele architectuur met decoratieve en inventieve details en sluiten zo eerder aan bij de ludieke stroming. In de publicatie komen 46 projecten aan bod, waaronder particuliere woningen, appartementsgebouwen, handelsruimten en sociale huisvesting. Ze illustreren treffend de evolutie in het werk van de architecten, hun wederzijdse beïnvloeding en opleiding in ter Kameren. Deze projecten tonen hen aan het werk als ontwerpers van totaalconcepten: van gebouw, over meubel- en interieurontwerp tot tuinaanleg. Ook hun erfgenamen, de opdrachtgevers en bewoners, medewerkers, uitvoerders en bewonderaars komen aan het woord. Het afsluitend hoofdstuk schetst de problematiek van deze architectuur.

Met bijdragen van Geert Conaerts, Pierre Bernard, Caroline Berckmans, Inge Bertels, Annelies Tollet en Lucas Vanclooster. Fotografie: Lander Loecx

BESTELLEN?

Deze publicaties kunnen besteld worden via www.vlaamsbrabant.be/publicaties en zijn ook te verkrijgen in de boekhandel en bij de dienst cultuur van de Stad Vilvoorde.

Kostprijs: 20 euro

COLOFON

Auteurs

Inleiding: Annelies Tollet

Wandeling: Geert Conaerts

Eindredactie: Dienst cultuur provincie Vlaams-Brabant

Foto's

Geert Conaerts en Eva De Wachter (8/2) (11/1) (14/1) (16/1) (17/1) (18/1)

Mil De Kooning (12/2) (13/3)

Paul De Winter (3/1) (5/2) (6/1/2) (21/1)

Lander Loeckx (cover) (1) (2) (4/1/2), (5/1) (7/1) (8/1) (9/1/2) (10/1/2) (11/2) (13/1/2) (15/1/2) (16/2) (17/2) (18/2) (19/1) (20/1/2/3)

Universiteit Gent Collectie Vakgroep Architectuur en Stedenbouw Archief Engels (3/2) (12/1) (14/2) (19/2)

Kaart

Hadewijch Degryse, provincie Vlaams-Brabant

Layout

Grafische cel - provincie Vlaams-Brabant

wettelijk depotnummer: D/2011/8495/14

v.u.: Marc Collier, provinciegriffier, Provincie Vlaams-Brabant, Provincieplein 1, 3010 Leuven. (Ondernemingsnummer: 0253-973-219)

Projecten

- De Winter
- De Winter - Engels
- Engels
- Engels - De Winter

- Cultureel centrum
- Stadhuis
- Kerk
- Tuchtbus

Schaal: 1/112.000

Bron: Transportnetwerk (NAVTEQ - GIS-Vlaanderen)
versie 2008.3

